

VY_12_INOVACE_CJ_RA_10

Učební materiál

Sada: Čtenářská a informační gramotnost

Téma: Vývoj českého divadla

Autor: Mgr. Eva Řádková

Předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: prima – NG

Využití: Učební materiál pro literaturu

Anotace: Pracovní list lze využít při přípravě tématického celku Národ sobě. Obsahově se zaměřuje na přiblížení významných etap vývoje českého divadla v kontextu českých dějin. Mezipředmětové souvislosti korespondují s dějepisem, zeměpisem, hudební a výtvarnou výchovou.

Struktura vychází z modelu E – U – R (evokace, uvědomění, reflexe).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

A. Co vím, nebo co si myslím, že vím?

➤ Ve kterém městě se nacházejí budovy na obrázku a jaký mají účel?

➤ Doplň podle počtu písmen synonyma k následujícím klíčovým slovům:

divadlo (5) _____

část div. hry (7) _____

kde se hraje (7) _____

prostor pro diváky (8) _____

opakování hry (7) _____

veselohra (7) _____

hra se špatným koncem (8) _____

➤ Doplň názvy jevištních forem podle nápovědy:

Pouze hrané divadlo – č _____

Hudební divadlo – o _____, o _____, m _____

Pohybové divadlo – b _____, p _____, t _____

Divadlo s neživými nebo neviditelnými herci – l _____, č _____, s _____

.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

➤ Kdo a jak se podílí na vzniku a realizaci divadelní hry?

Divadlo vzniká tak, že kolektiv tvůrců a technických spolupracovníků tvoří společně divadelní inscenaci. Doplň názvy profesí a vysvětli, čím se zabývají.

POVOLÁNÍ

ČINNOST

dr – _____

he – _____

re – _____

cho – _____

sc – _____

in – _____

kor – _____

scén – _____

te – _____

zv – _____

os – _____

B. Co se dozvím?

Učíme se navzájem

Ve skupině máte k dispozici kopii téhož textu. Text budete společně pročitat po částech formou tichého čtení. Podle počtu žáků si předem rozdělte text na příslušný počet částí. Při práci s textem se budete střídát v roli učitele. Do **textu můžeš vpisovat i podtrhávat, což ti může pomoci při plnění úkolů. Stejně postupuj i tehdy, nebudeš-li v roli učitele – podtrhávej si informace, které „učitel“ sdělil ve shrnutí a zapiš si otázku učitele.**

V roli učitele máš následující úkoly:

- **Shrneš** vlastními slovy, co jste se v úryvku dočetli.
- **Prodiskutuješ** s ostatními, zda s tvým shrnutím souhlasí.
- **Vymyslíš** pro ostatní **otázku**, která se vztahuje k textu a na kterou ostatní najdou odpověď.
- Dej ostatním **možnost** rovněž **položít otázku**, pokud chtějí.
- Pokusíš se **objasnit** místa v textu, kterým někdo ve skupině neporozuměl. Můžeš požádat o pomoc ostatní ve skupině.
- **Vyzvi** některého z členů skupiny, aby převzal roli učitele.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

C. Co si myslím?

Co z toho, co jsem se dozvěděl(a), považuji za:

- **nejdůležitější –**

- **nejzajímavější –**
- **překvapivé –**

- **Co bych se chtěl ještě k tématu dozvědět:**

Zdroje:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Divadlo>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Divadlo>

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_divadlo#St.C5.99edov.C4.9Bk.C3.A9_divadlo

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_divadlo#St.C5.99edov.C4.9Bk.C3.A9_divadlo

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha:

1. Středověké divadlo

Rozvoj českého divadla úzce souvisí s upevněním křesťanství v českých zemích, kdy se na českém území objevily první divadelní pokusy. Tyto divadelní začátky tak potvrdily české spojení se západní kulturou.

Čeština se prosadila již v tzv. v profánním divadle – jokulátoři (tj. kejklíři, 12. století). Brzy se začala prosazovat i v tzv. liturgickém divadle (např. *Hra tří Marií*) z těchto her se postupně vyvíjely hry se zcela světskými tématy (např. *Mastičkář*).

V průběhu 14. století došlo, díky husitskému hnutí k omezování rozvoje divadelnictví na českém území. Důsledky přerušení tohoto vývoje byly pro české divadlo opravdu obrovské, protože došlo ke ztrátě spojení s Evropou, lidé se začali zajímat o zcela jiné literární žánry. Tím byla samozřejmě narušena kontinuita vývoje a české divadlo již nikdy nenavázalo na svoje počátky.

Poznámky:

2. V 16. století do českých zemí pronikal humanismus, který přinesl nový zájem o divadlo, ten se nejprve projevil na pražské universitě (zde se hrálo již v r. 1535) a teprve později se zájem rozšířil do dalších škol a mezi lid. Zhruba od roku 1550 navštěvovaly české země anglické kočovné společnosti, to samozřejmě vedlo k rozvoji dvorských slavností, tím se světové divadlo dostávalo do povědomí české šlechty.

Tvorbě v českých zemích dominovala nejprve latina, později se prosadila i čeština, tato tvorba již byla poměrně silně ovlivněna cizími vzory a tím pádem humanistickými myšlenkami, proto hovoříme o tzv. latinsko-českém humanistickém divadle.

Poznámky:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. České divadlo po roce 1620

V tomto období jezuité prosadili latinsky hrané hry – jezuitské divadlo. To znamenalo, že se zde hrály velmi kvalitní hry, což ale bylo na úkor české tvorby. Tyto hry byly často protireformační a tak i napomáhaly rekatolizaci českých měst.

Česky se hrálo pouze na vesnicích, kde vznikalo tzv. sousedské divadlo, zde se hrály především pašijové hry, hry o světcích (např. *O svaté Dorotě*), dále se začal prosazovat zajímavý směr – lidové zpěvohry.

od roku 1700 začaly do českých zemí jezdit různé divadelní kočovné společnosti především z Německa, později i z Itálie. Tyto společnosti sem jezdily nejprve náhodně, později se do Čech dostávaly pravidelně. Tyto společnosti seznámily české prostředí s operou, která se zde stala velmi populární.

Poznámky:

4. Zakládání prvních divadel

Tato popularita vedla k tomu, že bylo v Praze roku 1739 založeno první „kamenné“ divadlo – Divadlo v Kotcích, toto divadlo bylo zcela německé. Objevila se jediná hra v českém jazyce: roku 1771 se jí stal *Kníže Honzík*, přeložený Janem Josefem Zebererem dle německého originálu "Herzog Michel" Karla Friedricha Krügera. Tato hra byla ale hrána německými herci, kteří češtinu komolili, a proto byli vypískáni.

Roku 1783 bylo otevřeno Hraběcí Nosticovo národní divadlo v tomto divadle se zpočátku hrálo pouze německy, ale již od roku 1785 se zde objevovaly česky hrané hry (nikoli české), nejprve se česky hrálo nepravidelně, ale poměrně brzy se v Nosticově divadle stala čeština pravidelnou, hry českých autorů se objevily až později (kolem roku 1795), nejprve jako odpolední představení. Ta ale byla brzy zrušena pro malou návštěvnost.

V letech 1786–1789 existovala Bouda. Zde se prosadila myšlenka českých her. V duchu původně dobře myšleného hesla „Co je české, to je hezké“ zde však začalo rychle docházet k prosazování českých her na úkor kvality. Tatáž národní myšlenka přitom ovlivňovala české národní obrození až do K. H. Borovského.

Loutkové divadlo

V této době vznikly první české loutkové kočovné společnosti, které měly ohlas především na venkově, tyto společnosti hrály zpravidla vlastní hry, které reagovaly na tehdejší situaci, jejich cílem bylo oslovit venkovské obyvatelstvo. Jejich činnost byla provázána finančními problémy, přesto se některé dokázaly udržet velmi dlouho a jejich loutky se staly základem českého loutkového divadla (např. Kašpárek Matěje Kopeckého)

- Matěj Kopecký

Poznámky:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Prosazování českého divadelnictví

Kolem roku 1825 si čeští buditelé uvědomili, že divadlo je velmi silný nástroj a protože čeština se již dostávala do použitelného stavu, formuloval Josef Kajetán Tyl český divadelní program, kde k divadlu přistoupil jako „k lidovému osvětovému nástroji“. Roku 1850 vznikl **sbor pro zřízení českého Národního Divadla**.

- Václav Kliment Klicpera
- Ferdinand Břetislav Mikovec
- Jan Nepomuk Štěpánek
- Josef Kajetán Tyl

Osamostatnění českého divadla

Roku 1862 došlo k otevření Prozatímního divadla, toto divadlo bylo pouze české a hrála se v něm česká tvorba. To způsobilo, že se české divadlo zcela oddělilo od divadla německého.

16. května 1868 byl položen základní kámen Národního divadla, který byl přivezen až z Řípu a na který poklepal národní buditel František Palacký. Toto divadlo bylo postaveno jednak ze sbírek lidu, výraznou částkou přispěla šlechta a císař František Josef I. Otevřeno bylo 11. června 1881 operou Bedřicha Smetany *Libuše*. 12. srpna téhož roku vyhořelo, ale okamžitě byla uspořádána lidová sbírka a znovu otevřeno bylo už v 18. listopadu 1883 opět Smetanovou *Libuší*. Výzdobu a architekturu tohoto divadla vytvořila tzv. Generace Národního divadla. Po jeho otevření se jeho součástí stalo bývalé Prozatímní divadlo.

Stavba tohoto divadla se stala vzorem ostatním větším městům a již v roce 1884 bylo otevřeno Národní divadlo v Brně a poté i v Plzni.

Poznámky: